

CU CÂT MAI MULT LUCRURILE SE SCHIMBĂ, CU ATÂT MAI MULT ELE RĂMÂN ACELEAȘI:

PROVOCĂRILE CU CARE SE CONFRUNTĂ MASS-MEDIA DIN MOLDOVA ÎN 2019 ȘI TENDINȚELE DE LA ALEGERILE DIN 2016

Ludmila Nofit

Mass-media din Moldova se confruntă cu o provocare majoră prin faptul că sunt supuse influenței politice, concentrate în mâinile câtorva oligarhi și lipsite de transparență în ceea ce privește proprietatea mass-media.¹ Mulți au sperat că acest lucru se va schimba după alegerile prezidențiale din 2016, primele de acest gen care au avut loc în aproape 20 de ani. În pofida existenței unei game largi de mijloace de informare în masă, inclusiv televiziuni, radio, platforme online și ziare, există foarte puțină diversificare de opinii, în timp ce calitatea mass-media rămâne scăzută. Pe durata ultimilor trei ani, jurnaliștii independenți au fost supuși presiunii politice crescânde din partea instituțiilor de stat, accesului restricționat la evenimente publice, și amenințărilor verbale și fizice. În perioada premergătoare alegerilor parlamentare, planificate pentru 24 februarie 2019, se așteaptă un grad înalt de promovare a mesajelor părtinitoare și dezinformării de către politicieni, prin intermediul resurselor mass-media afiliate politic, cu scopul de a obține puterea.

Prezenta notă analitică evaluează starea mediului mass-media din Republica Moldova după alegerile prezidențiale din 2016. Aceasta analizează principalele probleme cu care se confruntă presa din Republica Moldova și potențialul efect al resurselor mass-media controlate excesiv asupra comportamentului alegătorilor în timpul alegerilor. Nota analitică se încheie cu o serie de recomandări pentru diminuarea impactului știrilor false, propagandei și surselor media părtinitoare.

Moldova este "un stat capturat de interese oligarhice."² Această evaluare, vociferată de oficialii UE în octombrie 2018 este, la moment, una dintre cele mai dure, subliniind un regres major în democrația din Republica Moldova în ultimii trei ani și dezvăluind totodată că majoritatea resurselor media ale Republicii Moldova sunt concentrate în mâinile câtorva actori politici. Deși această provocare a fost subliniată de ani de zile, nu s-au realizat prea multe pentru

a aborda lipsa pluralismului mediatic sau transparenței proprietății mass-media. În schimb, există o inundare extinsă cu știri false și propagandă. Monopolul oligarhic pe piața mass-media din Moldova provoacă preocupări serioase, în special înainte de alegerile parlamentare din 2019. Sursele mass-media vor avea un rol extrem de important în acest exercițiu democratic în termeni de informare, sau, vice-versa, manipulare a opiniei publice.

1 Freedom House, *Nations in Transit 2018: Moldova*, <https://freedomhouse.org/report/nations-transit/2018/moldova>

2 "Raport privind punerea în aplicare a Acordului de asociere UE-Moldova (2017/2281 (INI))", Petras Auštrevičius, Raportor pentru Republica Moldova, Comisia Pentru Afaceri Externe, Parlamentul Uniunii Europene, Bruxelles, 15 octombrie 2018.

Provocări cu care se confruntă mass-media

După scrutinul prezidențial din 2016, persistă încă o lipsă de progres real în îmbunătățirea domeniului mass-media în Moldova. Sunt multe probleme bine cunoscute care afectează peisajul mediatic. Una dintre ele este accesul public la mass-media liberă și imparțială, astfel încât doar 16 procente dintre moldoveni, care au participat la un sondaj realizat recent de Internews, consideră că primesc informații din surse independente.³ Această afirmație este legată direct de o altă problemă îngrijorătoare - proprietatea media. Principalele instituții mass-media din Moldova sunt concentrate în mâinile câtorva actori politici și oameni de afaceri cu legături politice. Cu alte cuvinte, chiar dacă există multe surse de informare în masă, aceasta nu înseamnă că există o diversitate de opinii imparțiale.

Lipsa jurnalismului de calitate în Moldova reprezintă o altă problemă cu impact negativ asupra consumatorilor media. Produsele media afiliate nu sunt cu adevărat informative, fiind destul de politizate. În rezultat, peste 50 de procente dintre respondenții moldoveni la același sondaj realizat de Internews, au indicat că nu sunt satisfăcuți de "profesionalismul și calificarea jurnaliștilor".⁴

Propaganda, știrile false și manipularea constituie o problemă bine cunoscută a mass-mediei moldovenești actuale, cu efect sonor asupra opiniei publice în "momente cruciale pentru viitorul țării și relațiile sale regionale."⁵ Alegerile din 2016 sunt un exemplu elocvent în acest sens.⁶ De asemenea, lipsa gândirii critice și educației media reprezintă amenințări serioase pentru capacitatea publicului moldovean de a lupta împotriva dezinformării și pentru a evalua obiectiv informațiile potențial părtinitoare provenite de la mass-media afiliate politic.

În plus, există o provocare majoră cu care mass-media independente trebuie să lupte: presiunea politică exercitată împotriva lor de către elitele dominante. Această presiune se manifestă prin diverse moduri, printre care împiedicarea

accesului jurnaliștilor la informații sau conferințe de presă publice, amenințări verbale și fizice împotriva jurnaliștilor, dosare politice.⁷ Pe lângă aceste provocări, mass-media independente luptă cu obstacole suplimentare care afectează activitatea lor zilnică, cum ar fi sustenabilitatea financiară și deficitul de resurse umane. Toate aceste aspecte fac acoperirea mediatică obiectivă mai dificilă, iar viitoarele alegeri nu vor face situația actuală mai ușoară.

Tendințe înainte și după alegerile prezidențiale din 2016

Este cert că resursele mass-media au eșuat să asigure pluralismul și reflectarea echilibrată a alegerilor prezidențiale din 2016. Campania a fost inundată de o serie de știri false și dezinformare, un fenomen analizat în detaliu în notele analitice anterioare publicate de Freedom House.⁸ Campaniile electorale pentru postul prezidențial nu s-au desfășurat pe baze egale. Partidele politice principale, inclusiv Partidul Democrat (PDM) și Partidul Socialiștilor (PSRM) și-au exploatat sursele de presă în încercarea de a defăima concurenții electorali și manipulează opinia publică, în loc să informeze publicul și să reflecte campaniile în mod obiectiv. Acest lucru a avut un impact asupra deciziei alegătorilor și a influențat rezultatele finale ale alegerilor: 47,89 procente au votat pentru Maia Sandu (Acțiune și Solidaritate, PAS) iar 52, 11 procente au votat pentru Igor Dodon (Partidul Socialiștilor, PSRM).

Situația mass-media din Moldova după alegerile prezidențiale din 2016 nu s-a îmbunătățit semnificativ. Majoritatea mijloacelor de informare în masă din Moldova au încă rol dublu de dezinformare și manipulare a opiniei publice, din cauza concentrării excesive a proprietății mass-media. Aceasta, la fel, contribuie la diminuarea pluralismului media și împiedică dezvoltarea gândirii critice în rândul cetățenilor moldoveni.

3 Internews, „Studiu Național: Percepția populației despre mass-media în Republica Moldova”. Noiembrie 2018, pp.3: http://api.md/upload/PDF/03_INTERNEWS_Final_report_25.10.18_RO.pdf

4 Ibid, p.12

5 Victoria Bucataru, „Educația mediatică și provocarea generată de știrile false”, *Media Forward Policy Brief Series*, Freedom House, ianuarie 2018, pp.4: https://freedomhouse.org/sites/default/files/01-Fake_News-EN.pdf

6 Mihai Mogildea, „Stăpânește presa, trăiește clipa: Influența mass-media afiliate politic în alegerile din 2016 din Moldova”, *Media Forward Policy Brief Series*, Freedom House, februarie 2018, https://freedomhouse.org/sites/default/files/02-Seize_the_Press-EN.pdf

7 Vă rugăm accesați linkurile cu exemple prezentate în documentul de politici: „(video) Alungați cu mătura, amenințați cu cureaua. Cum a fost anul 2018 pentru jurnaliștii din Republica Moldova”. În: diez.md, portal de știri, 13.12.2018. <http://diez.md/2018/12/13/video-alungati-cu-matur-amenintati-cu-cureaua-cum-fost-anul-2018-pentru-jurnalistii-din-republica-moldova/> ;

„(VIDEO) Candu dezvăluie de ce Jurnal TV și TV8 nu au acces la sediul PDM: „Înjură” și „nu prezintă știri pozitive” despre guvernare”, Victoria Borodin. În: cotidianul.md, portal de știri, octombrie 2018. <https://cotidianul.md/2018/10/26/video-candu-dezvaluie-de-ce-jurnal-tv-si-tv8-nu-au-acces-la-sediul-pdm-injura-si-nu-prezinta-stiri-pozitive-despre-guvernare/> ;

„Șor îi amenință pe... jurnaliști!”, Iulian Ciocan. În: Radio Europa Libera, portal de știri, 26.07.2018. <https://www.europalibera.org/a/%C5%9FFor-%C3%AEi-amenin%C5%A3%C4%83-pe-jurnali%C5%9Fti-/29389989.html> ;

„/VIDEO/ Grigoriță vs Dodon. Un fotoreporter a atacat în judecată Președinția pentru că nu-l lasă la evenimente”. În: TV8, 5.10.2018. <http://tv8.md/2017/10/05/video-grigorița-vs-dodon-un-fotoreporter-a-atacat-in-judecata-presedinția-pentru-ca-nu-l-lasă-la-evenimente/> ;

„VIDEO/ Plahotniuc explică de ce nu răspunde la întrebările jurnaliștilor după briefingul PDM”. În: zgd.md, portal de știri, 13.11.2018. <https://www.zgd.md/stiri/stiri-politice/video-plahotniuc-explica-de-ce-nu-raspunde-la-intrebarile-jurnalistilor-dupa-briefingul-pdm>

8 Mihai Mogildea, op.cit.

Demonstrații se reunesc la Marșul Solidarității Presei de la Chișinău în sprijinul libertăților mass-media, 3 mai 2018

Sursa: The Center for Investigative Journalism of Moldova

Merită remarcat că și situația proprietății mass-media rămâne în esență neschimbată din 2016. Liderul Partidului Democrat (PDM), Vlad Plahotniuc, continuă să fie proprietarul celor mai multe platforme media din Moldova, controlând patru din cinci canale de audiență națională (*Prime, Canal 2, Canal 3 și Publika TV*) alături de câteva stații radio, portaluri web și agenții de publicitate. El este urmat de actualul Președinte al Republicii Moldova Igor Dodon, ai cărui colaboratori apropiați și Partidul Socialiștilor dețin, la rândul lor, cel puțin trei posturi de televiziune (*Accent TV, NTV Moldova și Exclusiv TV*).⁹

Un competitor mai nou în această „cursă” a proprietarilor de surse media este controversatul om de afaceri și primar al orașului Orhei, Ilan Șor.¹⁰ Posturile de televiziune asociate acestuia (*Alt TV, Televiziunea Centrala, fostă Euro TV*), sunt administrate de un reprezentant special al Partidului Politic

„Șor”.¹¹ Proprietarii oficiali sunt apropiați ai lui Ilan Șor care sunt și fondatori ai „*Novosti – Moldova*” și „*Sputnik.md*”, agenție de presă considerată de către presa occidentală ca fiind „sursă de propagandă a Kremlinului”.¹²

Un pas important spre îmbunătățirea cadrului legal al mass-media din Republica Moldova a fost făcut prin introducerea câtorva legi importante începând cu anul 2017. Cu toate acestea, unele din ele sunt încă în faza de proiect sau nu au intrat încă în vigoare. O atenție specială s-a concentrat pe două documente de importanță strategică, elaborate în iulie 2018, împreună cu reprezentanții societății civile și experții media naționali. Acestea sunt Concepția Națională de dezvoltare a mass-media în Republica Moldova (2018 - 2025) și noul Cod al Audiovizualului.

9 Asociația Presei Independente și Transparency International Moldova, „Capturarea mass-mediei și a altor mijloace de comunicare publică în Republica Moldova”, Chișinău 2017, pp.10: http://www.transparency.md/wp-content/uploads/2017/05/TI_Moldova_Capturarea_Mass_Media.pdf; Nadine Gogu, „Pluralismul mediatic și concentrarea proprietății în mass-media din Moldova”, *Media Forward Policy Brief Series*, Freedom House, martie 2018.

10 Ilan Șor a fost condamnat în primă instanță la șapte ani și jumătate de închisoare pentru spălare de bani în contextul fraudei bancare din 2014. Mai multe detalii în *Ziarul de Gardă*: <https://www.zdg.md/stiri/stiri-justitie/ultima-ora-ilan-sor-condamnat-la-7-ani-si-sase-luni-de-inchisoare-dar-eliberat-din-arest>

11 „Concentrare media în audiovizualul moldovenesc / Noile televiziuni de la Orhei, afiliate lui Ilan Șor, construite pe împrumuturi și cu funcționari publici pe post de moderatori”, *Media-azi.md*, 19 octombrie 2018: <http://media-azi.md/ro/stiri/concentrare-media-%C3%AEn-audiovizualul-moldovenesc-noile-televiziuni-de-la-orhei-afiliate-lui-ilan>

12 Anastasia Nani, Mariana Rata, Victoria Dodon, „Proprietarii site-urilor de știri și interesele pe care le promovează”, *Anticoruptie.md*, 23 mai 2017: <https://www.anticoruptie.md/ro/investigatii/social/proprietarii-site-urilor-de-stiri-si-interesele-pe-care-le-promoveaza>

Primul, Concepția Națională de dezvoltare a mass-media, este un document de politici total nou pentru țară.¹³ Documentul urmărește îmbunătățirea mediului mediatic și sporirea calității surselor media, prin urmare contribuind la consolidarea unui sistem de emisie coerent și a unei societăți democratice în Republica Moldova.

Al doilea document este noul Cod al Audiovizualului,¹⁴ care, după o lungă amânare din cauza refuzului președintelui Dodon de a-l promulga, a fost în final promulgat de Speakerul Parlamentului Andrian Candu.¹⁵ Noul Cod, care a fost elaborat în baza recomandărilor internaționale și europene, prevede câteva schimbări esențiale, care vizează îmbunătățirea transparenței proprietății mass-media, independenței editoriale, libertății de exprimare, protecției jurnaliștilor și egalității de gen. De asemenea, Codul definește concepte precum propaganda mediatică, dezinformarea, discursul de ură și proprietatea mass-media, care sunt conforme cadrului european de reglementare. Documentul oferă criterii clare bine definite pentru o politică de sancționare, care poate fi potențial utilizată pentru a aborda amenințările la adresa libertății mass-media în Moldova.

Comunitatea mass-media a salutat aceste documente, care urmează să intre în vigoare în ianuarie 2019. Întrebarea fără răspuns este totuși în ce măsură va fi pus în aplicare și respectat noul Cod al Audiovizualului de proprietarii mass-media, având în vedere alegerile parlamentare din 2019. De asemenea, Codul suscită câteva preocupări de fond: de exemplu nivelul de transparență și imparțialitate în selectarea noilor membri ai Consiliului Audiovizualului, deoarece actul lasă această sarcină în grija comisiei parlamentare. De asemenea, nu este clar în ce măsură limita impusă pentru proprietatea media (30 procente din cota de audiență) va contribui la diversificarea dreptului de proprietate asupra pieței media.

Președintele Igor Dodon a susținut că "prevederile Codului ar restrânge libertatea de exprimare și ar încălca normele democratice".¹⁶ În fapt, el pledează pentru reluarea transmisiunii posturilor și programelor TV rusești (*Canal 1*,

NTV, Rossia-RTR) în Republica Moldova. Aceste platforme media au fost interzise în rezultatul adoptării, în 2017,¹⁷ a legii anti-propagandă, criticată de Duma de Stat a Rusiei și, nesurprinzător, și de Dodon, care nu a semnat legea.

Legea anti-propagandă interzice știrile, emisiunile informațional-analitice și militare ale țărilor care nu au ratificat Convenția europeană privind televiziunea transfrontalieră. Federația Rusă este printre aceste țări. Actul juridic a fost susținut de Curtea Constituțională, asigurându-se că prevederile acestei legi sunt compatibile cu Constituția Republicii Moldova, iar reglementarea este necesară pentru a asigura securitatea națională și a proteja drepturile altora, prin contracararea informațiilor ostile contra societății moldovenești.¹⁸ Totuși, organismele media afiliate politic, inclusiv posturile de televiziune controlate de Vlad Plahotniuc au reușit să evite legea, prin difuzarea programelor rusești de divertisment, care nu încălcă legea. De asemenea, RTR Moldova, înainte de a fi sancționată pentru difuzarea paradei Zilei Victoriei din Moscova în 2018,¹⁹ prezenta în mod regulat știri de la partenerul său TV din Federația Rusă, Rossia 1 cu schimbări neesențiale de conținut.²⁰

Aceasta înseamnă că, în ciuda tentativelor legislatorilor, populația moldovenească este constant expusă nostalgiei sovietice și interpretării evenimentelor de către Kremlin. Sprijinul președintelui Dodon pentru canalele TV rusești are o explicație foarte logică: menținerea și creșterea numărului de alegători pro-ruși în alegerile parlamentare viitoare.

Acționați cu prudență: Mass-media și alegerile din 2019

Ce așteptăm de la viitoarele alegeri parlamentare? Având în vedere evoluțiile analizate în ultimii trei ani, există șansa că, în timpul alegerilor va fi o lipsă de transparență, jurnalism profesional și pluralism de opinii. Această notă analitică a subliniat deja posibilele efecte ale prezenței mediului mediatic partinitor și monopolizat. Cei mai populari radiodifuzori media, în special televiziunea, (*Prime TV, Publika TV, RTR, NTV*,

13 Concepția politicii naționale de dezvoltare a mass-media din Republica Moldova (2018-2025) (proiect), 26 iulie 2018: <http://www.parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=r4wky73iRyU%3D&tabid=90&language=ro-RO>

14 Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova (proiect), 16 October 2018: <http://www.parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=GYt-JHV78plc%3D&tabid=90&language=ro-RO>

15 „Cinci legi pentru care Parlamentul și-a menținut votul au fost promulgate”, Comunicat de presă, Parlamentul Republicii Moldova, 10 octombrie 2018: <http://parlament.md/Actualitate/Comunicatedepresa/tabid/90/ContentId/4914/Page/0/language/ro-RO/Default.aspx>

16 "Președintele Igor Dodon a refuzat să promulge noul Cod al Audiovizualului", *Radio Chișinău*, 6 noiembrie 2018: <https://radiochisinau.md/președintele-igor-dodon-a-refuzat-sa-promulge-noul-cod-al-audiovizualului--77594.html?fbrefresh=1541527884>

17 Legea nr.257 din 22.12.2017 cu privire la completarea Codului audiovizualului al Republicii Moldova nr. 260/2006. *Monitorul Oficial* nr.7-17 din 12 ianuarie 2018: <http://lex.justice.md/md/373711%20/>

18 „Curtea a examinat constituționalitatea unor prevederi din Codul audiovizualului referitoare la asigurarea securității informaționale a statului”, Curtea Constituțională, 04 iunie 2018: <http://www.constcourt.md/libview.php?l=ro&id=1210&idc=7&t=/Media/Noutati/Curtea-a-examinat-constituționalitatea-unor-prevederi-din-Codul-audiovizualului-referitoare-la-asigurarea-securitatii-informaționale-a-statului/>

19 „RTR Moldova, sancționat din nou pentru încălcarea legii „anti-propagandă” – va trebui să achite o amendă de 85 mii MDL pentru difuzarea paradei militare de la Moscova”, *Media-azi.md*, 08 iunie 2018: <http://media-azi.md/ro/stiri/rtr-moldova-sanționat-din-nou-pentru-încălcarea-legii-anti-propagandă--va-trebuie-să-achite>

20 Natalia Sergheev, „Cum ocolesc televiziunile moldovene noua legea anti-propagandă”, *Radio Europa Libera*, 16 ianuarie 2018: <https://www.europalibera.org/a/cum-ocolesc-televiziunile-moldovene-legea-anti-propaganda/29043951.html>

Canal 2, Canal 3 etc.) sunt sursele principale de informare pentru majoritatea cetățenilor moldoveni, și aceste statistici nu s-au schimbat radical comparativ cu anul 2016.²¹ Aceasta indică faptul că aceste canale vor avea probabil un impact semnificativ asupra preferințelor electorale ale cetățenilor. Prin urmare, cei care sunt mai susceptibili să vizioneze unul din posturile TV afiliate, probabil vor vota pentru proprietarii mass-media și partidele lor. Peisajul mediatic actual din Moldova favorizează modele de opinie dominante, cu riscul de a submina diversitatea opiniei, libertatea de exprimare și gândirea critică.

Este important de subliniat faptul că alegerile parlamentare viitoare se vor desfășura pe baza sistemului electoral mixt, care a fost introdus în 2017 prin inițiativa Partidului Democrat. Acest sistem a înlocuit sistemul de vot proporțional.²² Se așteaptă că majoritatea candidaților independenți, precum și omologii lor din opoziție, s-ar putea confrunța cu dificultăți în promovarea mesajului lor electoral. Deoarece posturile

locale nu funcționează în toate circumscripțiile uninominale,²³ instituțiile media afiliate politic, cu acoperire națională, vor forma opinia publică a alegătorilor. Prin urmare, este de așteptat ca mass-media independente regionale să se confrunte cu această situație, dezvăluind știrile false și propaganda, pe care mass-media afiliate politic vor încerca să le răspândească. Acest lucru ar putea contribui la diminuarea impactului mesajelor partinitoare, oferind o sursă alternativă de informații referitoare fie la partidele politice aflate la putere, fie la cele din opoziție.

În plus, având în memorie experiența alegerilor prezidențiale din 2016, candidații partidelor de opoziție precum Partidul Acțiune și Solidaritate, Partidul Demnitate și Adevăr și Partidul Liberal Democrat vor trebui probabil să colaboreze pentru a lupta împotriva campaniei electorale negative care le vizează și pentru a atenua efectul mesajelor defăimătoare provenite de la actorii politici mai mari și mai puternici.

Președintele Parlamentului, Andrian Candu, ține un discurs la conferința "Promovarea libertății și pluralismului mass-media în Republica Moldova", 14 decembrie 2018

Sursa: Council of Europe

21 Baltic Surveys/The Gallup Organization, „Studiu: Residents of Moldova. 11 septembrie-16 octombrie, 2018”. Sondajul Institutului Republican Internațional: https://www.iri.org/sites/default/files/2018-11-15_moldova_poll.pdf

22 „Parlamentul Republicii Moldova adoptă legea privind sistemul electoral mixt în lectura a doua, protestele continuă”, *Moldova.org*, 20 iulie 2018: <https://www.moldova.org/en/moldova-parliament-adopts-law-mixed-electoral-system-second-hearing-protests-continue-live-video/>

23 Diana Kralova, Mihai Mogildea, „Rezumatul cercetării: Between theory and practice: Possible scenarios for the parliamentary elections in Republic of Moldova in the mixed electoral system”, *Institutul pentru Politici și Reforme Europene (IPRE)*, Chișinău, 8 decembrie 2018, pp.8: <http://ipre.md/2018/12/03/studiu-intre-teorie-si-practica-posibile-scenarii-pentru-alegerile-parlamentare-din-republica-moldova-in-cadrul-sistemului-electoral-mixt/?lang=en>.

Concluzii

Mass-media independente din Republica Moldova riscă să se confrunte cu marginalizarea. După alegerile prezidențiale din 2016, cadrul legal pentru radiodifuzorii din Moldova nu s-a schimbat în bine. În ciuda elaborării mai multor documente pentru îmbunătățirea mediului mediatic, inclusiv a Concepției naționale de dezvoltare a mass-media și a noului Cod al audiovizualului, interesele politice înguste ale unui mic grup oligarhic amenință cu menținerea status quo-ului. Lipsa transparenței proprietății media, promovarea politicilor editoriale părtinitoare și răspândirea propagandei sunt doar câteva dintre instrumentele care ar putea fi folosite de forțele politice influente pentru a câștiga voturi în alegerile parlamentare din 2019.

Prin exercitarea presiunii politice asupra mijloacelor de informare independente și prin împiedicarea desfășurării cercetărilor despre subiectele sensibile, opinia societății va fi formată pe baza unor modele narative părtinitoare. Datorită gândirii critice slăbite, o mare parte a populației moldovenești va fi ușor de manipulat prin campanii politice. Opoziția politică va fi limitată în acțiuni și prezentare a viziunii la mijloace media controlate, care, cel mai probabil, le vor prezenta într-un mod foarte negativ. În concluzie, monopolizarea excesivă a mijloacelor de informare în masă reprezintă un risc evident pentru libertatea de exprimare și progresul democratic al Republicii Moldova.

Recomandări:

1. **Promovarea și monitorizarea implementării noului Cod al audiovizualului de către societatea civilă, experți în mass-media și comunitatea internațională.** Aceasta ar promova responsabilitatea instituțiilor statului.
2. **Încurajarea partidelor politice, candidaților independenți și alegătorilor să consulte resursele media independente la nivel local și regional, în special în timpul campaniilor electorale.** Acest lucru ar diversifica răspândirea informațiilor disponibile dincolo de cele răspândite de mass-media afiliate politic. De asemenea, aceasta va încuraja alegătorii să acceseze diferite surse media și să-și creeze o opinie obiectivă privind candidații și partidele politice.
3. **Creșterea gradului de conștientizare a opiniei publice prin organizarea campaniilor publice de informare a cetățenilor cu privire la competențele mediatiche.** Organizațiile media independente și organizațiile societății civile ar trebui să desfășoare campanii de conștientizare locală și regională privind combaterea propagandei și știrilor false, în special înainte și în timpul campaniilor electorale. Acest lucru ar îmbunătăți competențele alegătorilor de evaluare a informațiilor și le-ar spori capacitatea de gândire critică.
4. **Dezvoltarea jurnalismului profesionist independent.** Organizațiile societății civile și experții mass-media ar trebui să organizeze programe și cursuri de pregătire pentru jurnaliști, menite să le îmbunătățească abilitățile profesionale, inclusiv să consolideze capacitățile jurnaliștilor de investigație, și să dezvolte capacitățile managerilor și juriștilor din domeniul mass-media. În perioada premergătoare și în timpul alegerilor, ar trebui să se realizeze cursuri pentru jurnaliștii specializați în procesul electoral.

Ludmila Nofit

Ludmila Nofit, în prezent, este coordonatoare de program în cadrul Asociației pentru Politica Externă. Ea deține gradul de licențiat și master la specialitatea de relații internaționale, Universitatea de Stat din Moldova. Anterior a activat la Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, gestionând subiectele legate de cooperarea Republicii Moldova cu OSCE, soluționarea conflictului transnistrian și monitorizarea evoluțiilor de securitate la nivel regional și internațional. Ludmila este interesată în cercetarea aprofundată privind perspectivele de dezvoltare a relațiilor dintre Moldova cu UE, precum și în cadrul Parteneriatului Estic.

Ciclul de sinteze de politici Media Forward este posibil datorită suportului generos acordat de poporul american prin intermediul Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Responsabilitatea pentru conținut le revine autorilor și conținutul nu reflectă neapărat punctele de vedere ale Freedom House, Internews, USAID sau ale Guvernului Statelor Unite.